

ادبیات فولکلوری یا مردمی

در درس گذشته در مورد ادبیاتی سخن گفتیم که شاعر و به وجود آورنده آن معلوم و مشخص بود؛ اکنون آن نوع ادبیاتی را که شاعر و به وجود آورنده آن‌ها معلوم نیست می‌خوانید.

این نوع ادبیات و هنر را ادبیات و هنر فولکلوریک و یا ادبیات شفاهی مردم می‌گویند. آیا شما دو بیت‌های، ضرب‌المثل‌ها و چیستان‌ها را شنیده‌اید؟

فولکور از دو واژه آلمانی Folk (مردم) و Lore (دانش) تشکیل شده است و به معنای دانش عوام، دانش مردم یا فرهنگ عامه مردم است.

فولکور تمام آفریده های مادی و معنوی مردم را در بر می گیرد که ادبیات عامیانه را نیز احتوا می کند. اساطیر، افسانه ها، سرودها، ترانه ها، اشعار، اتن، رسامی، تیاتر، بازی ها، عادت ها، رسم و رواج ها، ضرب المثل ها و غیره شامل فولکور یک ملت می باشد. مشخصه فولکلور در قدم اول این است که به وجود آورنده گان آن ها معلوم نبوده و مضمون و اشکال آن سینه به سینه و به صورت شفاهی و نانوشته از نسلی به نسلی انتقال می یابد.

مشخصه دیگر فولکلور این است که مضمون و شکل آن ثابت نبوده مطابق زمان و مکان گوناگون می باشد.

از آن جایی که فولکلور به صورت مستقیم از آرمان ها و امیال مردم سر چشمه می گیرد و مردم به وجود آورنده آن می باشند، به شکل مستقیم دردها و خوشی های مردم را نیز منعکس می نماید.

برای پیدایش و منشأ فولکلور به خصوص بخش ادبیات آن نمی توان کدام نقطه آغاز زمانی و یا مکانی را تعیین نمود.

تاریخ پژوهان پیدایش ادبیات شفاهی را با خلقت انسان و زیست اجتماعی آن ها همزمان دانسته اند.

یک بخش بزرگ ادبیات شفاهی را بازی ها و افسانه های کودکان تشکیل می دهد. به خصوص افسانه های کودکان. در میان افسانه های کودکان قصه «بزک چینی» یکی از معروف ترین داستان های فولکلوری ادبیات شفاهی افغانستان می باشد که در میان ملل مختلف با تغییرات اندکی، موجود است و به کودکان پیام های بزرگی دارد.

شعرها و ترانه های عامیانه و مردمی یک بخش بزرگ دیگر از ادبیات شفاهی یا فولکلوری را می سازند. که ظرافت، شکوه و عظمت بزرگی را در خود دارد. این بخش ادبیات به صورت روزمره چه در آهنگ ها و زمزمه ها و چه به صورت اشعاری که احساسات گوناگون همه گانی را تجلی می دهد، توسط مردم خوانده می شود.

ادبیات فولکلور بخش بی ارزش در زنده گی اجتماعی و معنوی مردم نیست؛ بلکه هر جمله یا ضرب المثل آن بیان کننده دنیایی از مفاهیم است که درس عبرت از وضعیت اجتماعی یک دوره به دوره دیگر می تواند باشد.

اشعار فولکلوریک عمیق ترین دردها و خوشی های مردم را بی توجه به قوانین و موانع بیان می کند. همانطوری که جامعه انسانی یکدست نیست در فولکلور نیز بخش های گوناگون که انعکاس دهنده خوبی ها و زشتی ها می باشد. از لحاظ محتوایی آفریده های شفاهی و مردمی گنج بزرگی خرد و دانایی و توده ها است که در طی هزاران سال تجربه و صیقل یابی به نسل امروز رسیده است.

در این جا چند نمونه از دو بیت‌هایی را می‌آوریم که از جمله اشعار فولکلوری شناخته شده‌اند:

از کوتل تالقان کسی تیر نشد
از خوردن آدمی زمین سیر نشد
گفتم برویم به پیش استاد اجل
مردن خو حق است، ولی جوان پیر نشد

بیا که برویم از این ولایت من و تو
تو دست مرا بگیر و من دامن تو
جایی برسیم که هر دو بیمار شویم
تو از غم بی کسی و من از غم تو

از باله او میایه
بوی پلو میایه
خانه ره جارو کنین
آروس نو میایه

گل من و گل من و گل من
کلالا بیره خشت و گل من
کلالا بیره چیلیم بسازه
که یارجان کش کنه دود دل من

توضیحات

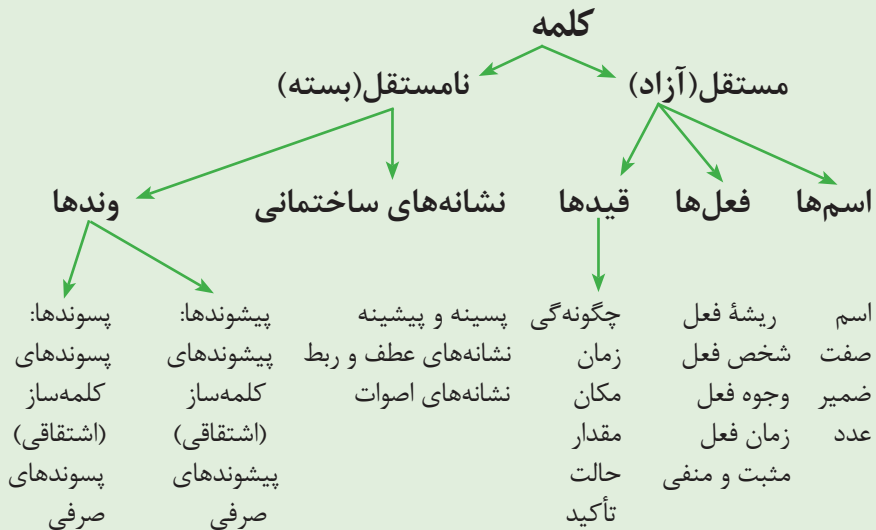
باله: بالا آروس: عروس ره: را او: آب
کلالا: کلال‌ها

در ادبیات فولکلوری مخصوصاً در اشعار، بسیاری از اصول ادبی که در ادبیات رسمی

حتمی و لازم‌اند، مراعات نمی‌شوند.

قواعد دستوری

شاگردان عزیز، در این درس می‌کوشیم بعضی از قواعد دستوری را که در درس‌های گذشته توضیح گردیده‌اند، یکبار دیگر تمرین نماییم. ادبیات عامیانه یا فولکلوری بیانگر واقعیت‌های زنده‌گی اجتماعی انسان‌هاست. مشخصه دیگر فولکلور این است که مضمون و شکل آن ثابت نبوده است. اشعار عامیانه و مردمی یک بخش بزرگ ادبیات شفاهی را می‌سازد. فولکلور یک بخش بی‌ارزش در زنده‌گی اجتماعی و معنوی مردم نیست. در چهار جمله بالا اگر از لحاظ قواعد دستوری بنگریم، کلمه‌ها یا واژه‌های زیادی را پیدا کرده می‌توانیم؛ ولی این کلمه‌ها چند نوع اند و در دستور زبان با کدام نام‌ها یاد می‌شوند:

- ادبیات عامیانه یا ادبیات فولکلوری، بیانگر واقعیت‌های زنده‌گی اجتماعی انسان‌هاست.
- فولکلور شامل اجزای زیادی می‌گردد؛ مانند: اساطیر، افسانه‌ها، سرودها، ترانه‌ها اشعار، رقص، رسامی، تیاتر، بازی‌ها، عادات، ضرب‌المثل‌ها، رسم و رواج و غیره.
- مشخصه فولکلور در قدم اول این است که به وجود آورنده‌گان آن‌ها معلوم نمی‌باشند.
- برای پیدایش و منشأ فولکلور به خصوص بخش ادبیات آن نمی‌توان کدام نقطه آغاز زمانی و یا مکانی را تعیین نمود.
- در ادبیات فولکلور و همچنین در سایر بخش‌های این عرصه، درس‌ها و آموزش‌هایی در رابطه با درست زنده‌گی کردن و صداقت و از خود گذری مشهود است.
- از آنجایی که فولکلور به صورت مستقیم از خواست‌ها و آرزوها و زبان مردم سرچشمه می‌گیرد و مردم به وجود آورنده آن می‌باشند، به شکل مستقیم دردها و خوشی‌های مردم را نیز منعکس می‌نماید.

♦ بشنو و بگو

- آن نوع ادبیات و شعرهایی را که شاعر و به وجود آورنده آن‌ها معلوم نیست، به نام چه یاد می‌کنند
- فولکلور شامل کدام اجزا می‌گردد، چند نوع آن را نام بگیرید.
- مشخصه فولکلور در قدم اول چیست؟
- برای پیدایش و منشأ فولکلور به خصوص بخش ادبیات آن کدام نقطه آغاز زمانی

و یا مکانی را می‌توان تعیین نمود چگونه؟

● کلمه در قدم اول به چند دسته تقسیم می‌شود؟ با در نظر داشت بخش «کلمه» جواب دهید.

● آیا فولکلور یک بخش بی‌ارزش در زنده‌گی اجتماعی و معنوی مردم است؟ چرا؟ جمله‌های زیر را در کتابچه‌های تان نوشته جاهای خالی آن را با پنسل پر کنید:

● کلمه..... از کلمه فولک (Folk) در زبان آلمانی به معنای..... گرفته شده است.

● مشخصه دیگر فولکلور این است که..... و شکل آن ثابت نبوده مطابق..... و مکان گوناگون می‌باشد.

● از آن جایی که..... به صورت مستقیم از خواست‌ها، آرزوها و زبان مردم سرچشمه می‌گیرد و مردم به وجود آورنده آن می‌باشند، به شکل مستقیم دردها و خوشی‌های مردم را نیز..... می‌نماید.

● اشعار فولکلوریک، عمیق‌ترین..... ها و..... های مردم را بی‌توجه به قوانین و موانع بیان می‌کند.

◆ بخوان و بنویس

● درس را خاموشانه بخواند و بعد، آنچه را خوانده‌اید از حافظه خود در چند سطر کوتاه بنویسید.

● چرا فولکلور به طور مستقیم دردها و خوشی‌های مردم را منعکس می‌نماید؟

● چرا مضمون و شکل فولکلور ثابت نبوده مطابق زمان و مکان گوناگون می‌باشد؟

● چرا فولکلور در مجموع یک بخش بی‌ارزش در زنده‌گی اجتماعی و معنوی مردم نیست؟

● چرا برای ما دانستن قواعد دستور زبان لازم است؟

● چند جمله در رابطه به رسم و رواج‌های منطقه خود نوشته بعد پیشنهاد، پسینه و پیشنهاد و پسوند را در آن نشان دهید.

کلمه از لحاظ ساختمان شامل کدام بخش‌ها است؟ در شکل یک درخت نشان دهید.

◆ دقت کرده انتخاب کنید:

● زمان پیدایش فولکلور و ادبیات فولکلور:

الف) ده قرن پیش است.

ب) معلوم نیست.

ج) معلوم است.

د) دو صدسال پیش است.

● به وجود آورنده گان ادبیات فولکلور:

الف) ناشناخته و گمنام اند.

ب) نویسندگان مشهوراند.

ج) خبرنگاران اند.

د) نویسندگان و شاعران خارجی اند.

● زمان و مکان مربوط:

الف) فعل است.

ب) پسوند است.

ج) اسم است.

د) قید است

- با مراجعه به والدین، دوستان، کتابها، مجله‌ها و یا اینترنت، در باره فولکلور مردم افغانستان و رنگارنگی آثار فولکلوری، مطالبی را تهیه نموده و برای همصنفان خود ارائه دارند. برای انواع کلمه‌ها که در بخش قواعد دستوری آمده است یک یک مثال بنویسید.